

بررسی تاثیر بین کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود شرکت

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۵

کد مقاله: ۲۳۷۸۰

نوروز نوراله زاده^۱ الهه رسولی^۲، فیروزه جباری^۳

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی تاثیر بین کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود شرکت می باشد. برای آزمون فرضیات تحقیق از روش رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در نظر گرفته شد. برای انتخاب نمونه شرکتهای مورد آزمون، هر شرکتی که معیارهای انتخاب نمونه را دارا نبود به طور سیستماتیک از نمونه شرکتها حذف شد. در نهایت طبق محدودیت های نمونه گیری، نمونه نهایی ۱۸۰ شرکت در دوره آزمون بین سالهای ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیه ها نشان داد که کیفیت حسابرسی، بر مدیریت سود تأثیر معکوس و معنی دار دارد.

واژگان کلیدی: حسابرسی، سود، مدیریت سود، کیفیت حسابرسی

۱- استادیار، گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- دانشجوی دکترا حسابداری گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳- دانشجوی دکترا حسابداری گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۱- مقدمه

مدیریت سود موضوع مهمی برای ذینفعان شرکت است. به ویژه هنگامی که سود به عنوان پیش بینی کننده کیفیت گزارشگری مالی محسوب می‌شود. از آنجا که تعهدات حسابداری در کیفیت گزارشگری مالی نقش اساسی دارند، با این حال این اقلام تعهدی می‌توانند به علت تعصب و دستکاری احتمالی مدیران به عنوان پیش‌بینی کننده‌های غیر قابل اعتماد تبدیل شوند. کیفیت حسابرسی نقش مهمی در کاهش مدیریت سود دارد. بر اساس تئوری نمایندگی مکانیزم‌های نظارت بر هماهنگی منافع سهام‌داران و مدیران و تضاد منافع و همچنین رفتارهای فرصت‌طلبانه بعدی را کاهش می‌دهد. کیفیت حسابرسی به عنوان یک مکانیزم نظارتی برای بازدارندگی مدیران در دست‌کاری درآمد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (جنسن، ۱۹۷۶). اهمیت این پژوهش از این قرار است که اغلب مطالعات مربوط به کیفیت حسابرسی و مدیریت سود، بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی تاکید دارند. در پژوهش حاضر تاثیر کیفیت حسابرسی علاوه بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، بر مدیریت سود واقعی هم بررسی می‌شود، همچنین تاثیر هر یک از ویژگی‌های کیفیت حسابرسی که عبارتند از تصدی، تخصص، اندازه و استقلال بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی به صورت جداگانه در نظر گرفته شده است. این پژوهش پیامدهای ضروری برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و سازمان‌های مربوطه دارد که ممکن است نیاز باشد اصلاحاتی در کیفیت حسابرسی و دستورالعمل‌های مربوط به معیارهای انتخاب حسابرس داشته باشد.

از این رو پژوهش حاضر به دنبال یافتن پاسخی به این سؤال اصلی است که آیا بین بررسی تاثیر بین کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود شرکت رابطه معنی داری وجود دارد یا خیر؟

۲- مبانی نظری

هیلی و واهلن (۱۹۹۹) معتقدند مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیر برای گزارشگری مالی از قضاوت شخصی خود استفاده کند، این کار را با هدف گمراه کردن برخی از سهام‌داران درباره عملکرد واقعی و یا برای تاثیر در قراردادهایی که به ارقام حسابداری گزارش شده بستگی دارند، انجام می‌دهند. رانن و یاری (۲۰۰۸) مدیریت سود را مجموعه‌ای از تصمیمات مدیریتی که باعث عدم گزارش واقعی‌ترین سودها در کوتاه‌مدت و حداکثر سازی سود می‌شود، تعریف می‌کنند. شرکت‌ها روش‌های مختلفی را می‌توانند برای مدیریت سودشان برگزینند که از جمله آن‌ها مدیریت سود بر مبنای اقلام تعهدی و مدیریت سود مبتنی بر اقلام واقعی است، مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی با هدف تحریف واقعیت عملکرد اقتصادی از طریق تغییر برآوردها یا رویه‌های حسابداری صورت می‌گیرد در حالی که مدیریت سود واقعی مبتنی بر دست‌کاری رخدادهای واقعی تحقق می‌یابد (روپچودری، ۲۰۰۶).

جداسازی مالکیت و کنترل با مشکلات عدم تقارن اطلاعات در میان سهام‌داران و مدیریت، نیاز به حسابرس مستقل را ایجاد می‌کند. حسابرس مستقل مسئول تایید اظهارات یک گزارش مالی مطابق با استانداردهای پذیرفته شده حسابداری، به صورت بی‌طرفانه هستند. تایید حسابرس مستقل یکپارچگی صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد زیرا اظهارات یک گزارش مالی نتایج عملیاتی شرکت را نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد هر چه کیفیت حسابرسی و حسابرسی بالاتر باشد، کیفیت اطلاعات ارائه شده توسط شرکت‌ها نیز بالاتر خواهد بود. بنابراین انتظار می‌رود که شرکت‌های حسابرسی شده توسط موسسات بزرگ و متخصص در صنعت تمایل به ارائه سودهای مربوطتر و با کیفیت بالاتری در صورت‌های مالی خود داشته باشند، در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی افزایش خواهد یافت (فرانسیس و کریشنان، ۱۹۹۹). طبق تئوری نمایندگی مکانیزم‌های نظارتی منافع سهام‌داران و مدیران را منحرف می‌کند و هرگونه رفتار فرصت‌طلبانه را کاهش می‌دهد.

به عقیده جنسن (۱۹۷۶) حسابرسی به منزله مکانیزم نظارتی است که می‌تواند منافع مدیر با سهام‌داران را به هم نزدیک کند و عاملی بازدارنده مدیران برای دستکاری سود می‌باشد. مطالعات متعددی به رابطه بین کیفیت بالای حسابرسی و ویژگی‌های حسابرسی تاکید دارد. برخی از این ویژگی‌ها عبارتند از تصدی حسابرسی، اندازه حسابرسی، تخصص حسابرسی، استقلال حسابرسی. تردید حرفه‌ای حسابرسی و رسیدگی‌های اضافی موجب کیفیت بالای حسابرسی می‌شود که این خود موجب کاهش احتمال دست‌کاری اطلاعات مالی را فراهم می‌کند و تحریف صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد (بالسام و یانگ، ۲۰۰۳). پدیده تصدی حسابرسی باعث مطرح شدن استدلال‌هایی از سوی مخالفان و موافقان این پدیده گردید. موافقان تصدی کمتر حسابرسی، تاکیدشان

1 Ronen, J. and Yaari, V.

2 Roychowdhury

3 Francis, J.R. and Krishnan, J.

4 Jensen

5 Balsam, S. and Yang, J. (2003). Auditor industry specialization and earning quality. Journal of practice & Theory, (22), 71-79.

برچینه استقلال حسابرس است که ادعا می‌کنند در رابطه‌های طولانی‌مدت حسابرس با صاحبکار، استقلال حسابرس خدشه‌دار می‌شود از سویی دیگر مخالفان تغییر حسابرس بر ضعف اطلاعاتی حسابرس در مدت کوتاه تصدی حسابرس تاکید کرده و معتقدند چرخش اجباری باعث به‌وجود آمدن ضعف اطلاعاتی حسابرس در نتیجه افزایش عدم تقارن اطلاعات حسابرسی با صاحبکار و کیفیت گزارش حسابرس می‌شود (سجادی ودلفی، ۱۳۹۰).

مایرز و امر^۱ (۲۰۰۳) دوره تصدی حسابرس را تعداد سال‌هایی که حسابرسان در شرکت صاحبکار حسابرس هستند تعیین می‌کنند، باتوجه به این تعریف ارتباط حسابرسان با صاحبکار هم می‌تواند شامل حسابرسی باشد که دوره تصدی و مراقبت حرفه ای آنها مدت کوتاهی است و اطلاعات خاص مشتری را برای کیفیت بالاتر حسابرسی در اختیار ندارند و هم حسابرسی که دوره تصدی آنها بیش از ۴ سال است و شرکت‌هایی را با کیفیت گزارشگری مالی بالا حسابرسی می‌کنند تا کیفیت حسابرسی را بالا ببرند. حسابرسی که مدت زمان بیشتری با صاحبکار خود قرارداد داشته باشد، باعث خواهد شد که شناخت بیشتری نسبت به صاحبکار پیدا کرده و تخصص او در صنعت خاص افزایش یابد (گوش و مون^۲، ۲۰۰۵). ازدیدگاه الزوبی^۳ (۲۰۱۷)، شرکت‌های حسابرسی بزرگتر گرایش بیشتری به شناسایی اشتباه مدیر دارند، زیرا ممکن است این شرکت به طور موثر توسط شرکت‌های حسابرسی بالاتر و بزرگتر دیگری حسابرسی شوند. بنابراین شرکت‌های حسابرسی بزرگ برای دفاع از شهرت خود و رفع مسئولیت قانونی محافظه‌کار خواهند بود و از استفاده از تعهدات غیرقانونی توسط مشتریان جلوگیری می‌کنند. شرکت‌های حسابرسی بزرگ میزان مدیریت سود را کاهش می‌دهند. طبق نظر روسمین^۴ (۲۰۱۰) موسسات بزرگ حسابرسی دارای تجارب بیشتر، فن‌آوری، منابع انسانی و سرمایه می‌باشند که اجازه می‌دهد آنها به حسابرسی‌هایی با کیفیت بالاتر بپردازند، علاوه بر این پایگاه مشتری بزرگ و نام‌های تجاری شناخته شده در سطح جهان دارند. تخصص در صنعت حسابرس به عنوان معیاری از کیفیت حسابرسی مورد توجه است. مطالعات اخیر نشان می‌دهند که شرکت‌های دارای حسابرس متخصص از کیفیت گزارشگری بالاتری برخوردارند (گل و فانگ^۵، ۲۰۰۹). استقلال حسابرس تحت تاثیر هزینه‌های حسابرسی، پیوند اقتصادی بین حسابرسان و صاحبکاران را بهبود می‌بخشد و این هزینه‌ها (حق الزحمه حسابرس) می‌تواند استقلال حسابرس را تحت تاثیر قرار دهد. استقلال آسیب پذیر، باعث کاهش کیفیت حسابرسی و مدیریت سود بیشتر و منجر به ضعف کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. اگر استقلال حسابرس به وسیله هزینه‌های حسابرسی اندازه‌گیری شود. یافته‌های برخی مطالعات نشان می‌دهد که وقتی حسابرسان یک حسابرسی با کیفیت خوب را تولید می‌کنند نتیجه تلاش حسابرسان می‌باشد و مدیریت سود کمتر احتمال دارد. بنابراین با افزایش تعداد صاحبکاران و هزینه‌های حسابرسی، استقلال حسابرس حفظ می‌شود و رابطه هزینه‌های حسابرسی با مدیریت سود منفی است (الزوبی، ۲۰۱۷).

۳- مروری بر پیشینه پژوهش

پوراآجان^۱ (۱۴۰۳) به مطالعه موانع ارتقای کیفیت حسابرسی با تأکید بر شناسایی رویه پرداخت. نتایج نشان داد علاوه بر ضرورت توجه به اصول اخلاقی، موانع مذکور در شش گروه اصلی شامل: رویه‌های قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی و نتایج حاصل از بکارگیری آنها، حق الزحمه حسابرسی و نحوه پرداخت آن، چگونگی رقابت بین مؤسسات حسابرسی و سهم آنها از بازار حسابرسی و عوامل مؤثر بر آن، نحوه و شرایط ارائه انواع خدمات و صدور گزارش حسابرسی توسط مؤسسات حسابرسی، اندازه مؤسسات حسابرسی و چگونگی و آثار ادغام آنها بایکدیگر، طول دوران تصدی مؤسسات حسابرسی و عوامل مؤثر بر انتخاب و تغییر حسابرسان طبقه‌بندی شده‌اند که طبق نتایج پژوهش رفع ایرادات موجود در آنها می‌تواند در نهایت منجر به ارتقای کیفیت حسابرسی گردد.

احمدی لیمنجویی و همکاران^۲ (۱۴۰۴) به مطالعه شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر رابطه حسابرس و کارفرما مبتنی بر رویکرد اخلاقی و تاثیر آن بر کیفیت گزارش حسابرسی با استفاده از فرآیند دلفی-فازی پرداختند. نتایج حاصل نشان داد جنبه های اجرایی این چهار چوب بر روی میزان کیفیت گزارش های حسابرسی مورد بررسی قرار گرفت. باتوجه به اساس و پایه ی روابط اخلاقی مابین کارفرما و حسابرس نتایج پژوهش حاضر منجر به ایجاد مدل هایی مفهومی گردید که نشان می دهند با افزایش در میزان مولفه های اخلاق همانند (اعتمادآفرینی، تجربه و تبحر، صلاحیت و استقلال) و از سوی دیگر کاهش در میزان مولفه های اقتصادی همانند (تورم و فشار مالی) و کاهش در مولفه فشار محیطی منجر به ارتقای کیفیت رابطه میان کارفرما و حسابرس و افزایش شفافیت گزارش های حسابرسی می شود.

1 Mvare I N, Mvare I A, and Omer, T. C
2 Ghosh A And Moon, D
3 Alzoubi F
4 Ruemin R
5 Gul, F. A., Fung, S. Y. K

فلاح کهن (۱۴۰۲) به مطالعه تأثیر مدیریت سود واقعی در افزایش ریسک سقوط قیمت سهام با لحاظ کردن نقش بیش اعتمادی مدیران پرداخت. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که مدیریت سود بر ریسک سقوط قیمت سهام تأثیرگذار است و بیش اعتمادی مدیران این رابطه را تعدیل می‌کند.

اسکو و همکاران (۱۴۰۲) به مطالعه تأثیر توانایی مدیریت بر ارتباط بین کیفیت حساسی و مدیریت سود پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد کیفیت حساسی بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد. همچنین، توانایی مدیریت به‌طور قابل توجهی رابطه بین کیفیت حساسی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند، یعنی فرضیه دوم تأیید می‌گردد. سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی نیز می‌توانند هنگام تصمیم‌گیری درباره خرید و ارزیابی سهام شرکت‌ها به ارزیابی توانایی مدیران در کنار ارزیابی ویژگی‌های شرکت به‌منظور بررسی کیفیت سود بپردازند. هرچه در دوران تصدی یک مدیر، صورت‌های مالی تجدید ارائه شده کمتری گزارش شوند، این مدیر از توانایی بالاتری برخوردار است و کیفیت سود گزارش شده توسط وی بالاتر خواهد بود.

ولدزمن و واندرمروه (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان آنچه منابع انسانی باید در رابطه کارفرما و کارمند در عصر نوین بر روی آن کار کند، با انجام و بررسی تحقیق خود در ۲۲ کشور با توجه به اینکه شغل حسابداری و حساسی هم در مشاغل منتخب این پژوهش دیده می‌شود به این نتایج دست یافتند که علاوه بر توجه به برند کارفرما باید به ارزش‌های پیشنهادی و تجربه کارمند به عنوان یک طرح یک پارچه توجه کرد، زیرا ۶۴٪ از کارمندان چه بصورت دائم چه کارمند مقطعی معتقدند اگر کارفرمایانشان در مورد مکان، زمان و نحوه کارشان منعطف نباشند، آن کار را ترک می‌کنند.

لی و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان مدیریت سود واقعی، حاکمیت شرکتی و ریسک سقوط قیمت سهام اینگونه بیان نمودند که این مطالعه با نمونه‌ای از شرکتهای پذیرفته شده در بورس چین در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ صورت پذیرفته است. نتایج نشان داد که در شرکتهایی با مدیریت سود واقعی بالاتر ریسک سقوط قیمت سهام به‌طور قابل توجهی بیشتر است که این ارتباط با نظارت خارجی (مالکیت نهادی) کاهش می‌یابد. با اینحال، کنترل داخلی ارتباط بین مدیریت سود واقعی و ریسک سقوط قیمت سهام را کاهش نمی‌دهد.

السود و السید^۳ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان لحن افشای غیرعادی، مدیریت سود و کیفیت سود اینگونه بیان نمودند که ارتباط مثبت بین لحن افشای غیرعادی و مدیریت سود است. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که تداوم سود برای شرکتهایی با سطوح پایینتر از لحن افشای غیرعادی بالاتر است. نتایج برای یکنواختی سود حفظ می‌شوند، اما نه برای پیش بینی پذیری و ارتباط با ارزش اطلاعات.

استایس و همکاران^۴ (۲۰۲۲) در پژوهش خود تأثیر بند تداوم فعالیت بر کیفیت حساسی را بررسی نمودند. اظهار نظر حساسی به عنوان نتیجه فرایند حساسی تنها ارتباط مستقیم حساسی با سهامداران در مورد فرایند حساسی است. اظهار نظر مشروط (تعدیل شده) حساسی در مورد تداوم فعالیت، تردید اساسی حساسی در مورد ناتوانی صاحبکار برای ادامه فعالیت را انعکاس می‌دهد. از آنجایی که بند تداوم فعالیت هزینه‌هایی را به صاحبکار تحمیل مینماید لذا مدیران انگیزه دارند که حساسی را برای صدور اظهار نظر مقبول تحت فشار قرار دهند. تسلیم شدن حساسی در برابر این فشار، استقلال وی را خدشه دار مینماید و در نتیجه کیفیت حساسی را کاهش می‌دهد. در بررسی و تعیین موانع ارتقای کیفیت حساسی در پژوهشهای مختلف بند تداوم فعالیت نیز به مانند مواردی نظیر اندازه مشتری و دوره تصدی حساسی مورد توجه واقع می‌شود.

بوتو و همکاران^۵ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان تأثیر شیوه‌های مدیریت سود بر بازده سهام اینگونه بیان نمودند که بین بازده سهام و مدیریت سود واقعی و تعهدی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. علاوه بر این، تأثیر ترکیبی مدیریت سود واقعی و تعهدی بر بازده سهام نیز به‌طور قابل توجهی منفی است. این مقاله میتواند افزوده ارزشمندی به دانش سرمایه‌گذاران باشد زیرا سرمایه‌گذاران میتوانند مدیریت سود تعهدی کمتر و بیشتر را قیمت‌گذاری کنند.

۲- فرضیه‌های پژوهش

کیفیت حساسی بر مدیریت سود تأثیر معنی‌داری دارد.

۳- روش شناسی پژوهش

1 Veldsman. D

2 Li, Y., Kannan, Y., Rau, S. and Yang, S

3 Elsood, Eiseysd

4 Stice et al

5 Bhutto et al.

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی، از نظر شیوه اجرا پژوهشی توصیفی- علی، و از نظر شیوه گردآوری داده ها از نوع پس رویدادی است و از نظر نوع جمع آوری داده ها و اطلاعات، کتابخانه ای میباشد. جهت آزمون فرضیه های پژوهش پس از انتخاب شرکتهای نمونه و جمع آوری اطلاعات مورد نیاز، از مدل های رگرسیونی استفاده شد. همچنین جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات پس از پردازش توسط نرم افزار صفحه گسترده اکسل، نرم افزار ره آورد نوین مورد استفاده قرار گرفته است. قلمرو مکانی پژوهش شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ میباشد. با تعداد ۱۸۰ شرکت بین سالهای ۱۳۹۴ الی ۱۴۰۱ بعنوان نمونه آماری انتخاب شد.

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که با تعدیل این جامعه با قید محدودیتهای زیر، نمونه آماری مشخص گردید.

قبل از سال مالی ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و نام آنها تا پایان سال ۱۴۰۱ از فهرست شرکتهای یاد شده حذف نشده باشند.

جزء شرکتهای سرمایه گذاری، مالی و واسطه گری مالی نباشند.

در طی دوره پژوهش، توقف فعالیت نداشته باشند و یا اقدام به تغییر سال مالی ننموده باشند.

سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشند.

اطلاعات مورد نیاز متغیرهای پژوهش در خصوص آنها در دسترس باشند

۳-۱- متغیرهای و مدل های پژوهش

الگوی رگرسیونی جهت آزمون فرضیه پژوهش

$$EM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{i,t} + \beta_2 FIRMAGE_{i,t} + \beta_3 MB_{i,t} + \beta_4 OWN_{i,t} + \beta_5 ROA_{i,t} + \beta_6 LEV_{i,t} + \beta_7 SIZE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

در جدول زیر متغیرها و نحوه اندازه گیری آن ارائه شده است:

جدول ۱: متغیرها و نحوه اندازه گیری

نوع	نام متغیر	نماد	نحوه اندازه گیری
مدیریت سود	EM _{i,t}		<p>مبنای اندازه گیری آن ارقام تعهدی اختیاری طبق مدل دیچو و همکاران (۱۹۹۵) است:</p> $TACC_{i,t} = \alpha + \beta_1(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}) + \beta_2 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$ <p>TACC_{i,t}: نسبت کل ارقام تعهدی (تفاوت سود عملیاتی و جریان نقد عملیاتی) به ارزش دفتری دارایی های اول دوره</p> <p>ΔREV_{i,t}: نسبت تغییرات درآمدها به ارزش دفتری دارایی های اول دوره</p> <p>ΔREC_{i,t}: نسبت تغییرات دریافتی ها به ارزش دفتری دارایی های اول دوره</p> <p>PPE_{i,t}: نسبت اموال، ماشین آلات و تجهیزات به ارزش دفتری دارایی های اول دوره</p> <p>ε_{i,t}: خطای الگوی رگرسیونی که بیانگر ارقام تعهدی اختیاری و شاخص مدیریت سود است. هرچه مقدار خطای الگو بیشتر باشد، نشان دهنده آن است که مدیریت سود بیشتری رخ داده است</p>
مستقل	کیفیت حسابرسی	AQ _{i,t}	اگر حسابرس مستقل شرکت، سازمان حسابرسی یا مؤسسه های حسابرسی دارای رتبه الف باشد، عدد یک در غیر این صورت صفر اختیار می کند.
کنترل	عمر شرکت	FIRMAGE _{i,t}	لگاریتم طبیعی تفاوت سال تأسیس شرکت تا سال مورد بررسی
کنترل	ارزش بازار به ارزش دفتری	MB _{i,t}	از نسبت ارزش بازار سهام به کل حقوق صاحبان سهام بدست می آید
کنترل	مالکیت نهادی	OWN _{i,t}	از نسبت درصد تعداد سهام در اختیار سهامداران نهادی به تعداد کل سهام شرکت بدست می آید.
کنترل	بازده دارایی ها	ROA _{i,t}	این متغیر از تقسیم سود عملیاتی پس از مالیات بر جمع دارایی ها اندازه گیری می شود
کنترل	ساختار سرمایه	LEV _{i,t}	از تقسیم مجموع بدهی های کوتاه مدت و بلندمدت بر مجموع دارایی های شرکت به دست می آید
کنترل	اندازه شرکت	SIZE _{i,t}	برابر است با لگاریتم طبیعی درآمد فروش شرکت در هر سال مالی

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱- آمار توصیفی

آمار توصیفی پژوهش حاضر که شامل میانگین، میانه، حداکثر، حداقل، انحراف معیار، چولگی و ضریب کشیدگی می‌باشد به شرح جدول (۱) است.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرها

متغیرها	EM	FIRMAGE	MB	OWN	ROA	LEV	SIZE
میانگین	۰.۰۱۰۵۹۸	۳.۶۵۰۶۹۸	۱.۴۶۵۲۳۲	۰.۶۳۱۱۵۹	۰.۱۱۱۳۸۵	۰.۵۹۷۷۱۸	۲۷.۸۹۴۲۷
میانه	۰.۰۱۰۸۷۹	۳.۷۶۱۲۰۰	۰.۹۸۱۱۸۴	۰.۶۹۲۸۵۰	۰.۰۹۴۷۹۷	۰.۵۸۲۸۶۸	۲۷.۸۰۰۱۸
بیشترین	۰.۲۴۷۴۱۴	۴.۴۳۰۸۱۷	۸.۷۰۰۲۶۴	۱.۰۰۰۰۰۰	۰.۵۹۰۲۰۷	۲.۹۵۶۸۵۹	۳۳.۶۰۰۹۰
کمترین	-۰.۳۶۲۰۴۷	۲.۴۸۴۹۰۷	-۸۶.۲۹۸۷۲	۰.۰۵۰۰۰۰	-۱.۹۲۳۴۶۸	۰.۰۳۶۹۵۵	۲۲.۸۷۰۰۲
انحراف معیار	۰.۰۶۵۱۴۰	۰.۳۶۶۴۷۰	۳.۴۱۱۹۶۲	۰.۲۵۵۶۵۲	۰.۱۵۷۴۰۳	۰.۲۷۰۶۳۰	۱.۵۳۴۷۶۲
چولگی	-۰.۱۸۹۳۱۳	-۰.۶۱۵۹۸۶	-۱۶.۵۸۸۴۶	-۰.۷۵۵۱۳۶	-۲.۳۸۰۸۰۴	۱.۹۳۵۷۷۶	۰.۳۹۳۲۷۰
کشیدگی	۴.۷۱۴۲۶۸	۲.۴۷۶۸۵۳	۴۱۴.۸۲۸۵	۲.۶۱۵۹۰۵	۳۱.۸۷۲۸۹	۱۳.۷۰۸۲۴	۴.۳۸۳۳۳۲
چارکو - برا	۱۳۸.۶۹۳۲	۸۰.۶۱۴۷۶	۷۶۸۱۶۵۴.	۱۰۹.۲۸۰۲	۳۸۵۳۴.۲۵	۵۸۳۴.۴۸۹	۱۱۳.۹۵۱۴
احتمال آماره	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰
تعداد مشاهده‌ها	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰

۴-۲- آزمون فرضیه‌های پژوهش

۴-۲-۱- نتایج حاصل از آزمون فرضیه

در آزمون فرضیه پژوهش، تأثیر معنی‌دار کیفیت حسابداری بر مدیریت سود بر مبنای الگوی رگرسیونی مربوطه، مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس در ادامه آزمون الگوی فرضیه در جدول ۳ ارائه شده است:

جدول ۳. آزمون نهایی الگوی فرضیه

$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{it} + \beta_2 FIRMAGE_{it} + \beta_3 MB_{it} + \beta_4 OWN_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 SIZE_{it} + \epsilon_{it}$				
الگوی رگرسیون تابلویی با اثرات ثابت				
تعداد مقاطع ۱۸۰ شرکت از بورس اوراق بهادار تهران و تعداد دوره‌ها ۵ سال از ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸				
متغیر وابسته: مدیریت سود (EM)				
متغیرهای توضیحی	ضرایب	خطای استاندارد	آماره تی	احتمال
ضریب ثابت	1.695657	0.146686	11.55975	0.0000
کیفیت حسابداری	-0.008253	0.002282	-3.617410	0.0003
عمر شرکت	-0.360864	0.028305	-12.74916	0.0000
ارزش بازار به ارزش دفتری	-5.75E-05	0.000140	-0.408997	0.6826
مالکیت نهادی	0.004041	0.004131	0.978248	0.3282
بازده دارایی‌ها	-0.053657	0.017496	-3.066753	0.0022
اهرم مالی	0.030906	0.012571	2.458512	0.0141
اندازه شرکت	-0.013965	0.003778	-3.695944	0.0002
خودرگرسیون مرتبه اول	0.649149	0.066469	9.766224	0.0000
آماره فیشر	11.13353	ضریب تعیین		0.745165
احتمال آماره فیشر	0.000000	آماره دوربین- واتسون		2.030129

در الگوی آزمون شده، به خاطر ورود متغیر خود رگرسیون مرتبه اول، یک دوره زمانی از تعداد مشاهده‌ها کاسته شده است. به این معنی که دوره زمانی پژوهش ۶ سال است، اما یک وقفه منجر به تبدیل دوره زمانی به ۵ سال شده است که در مجموع تعداد مشاهده‌ها از ۱۰۸۰ مشاهده به ۹۰۰ مشاهده تقلیل یافته است.

در نهایت آزمون نهایی الگو بر اساس روش رگرسیون پدل با اثرات ثابت انجام شد که نتایج در جدول ۳ ارائه شده‌اند. آماره فیشر الگو ۱۱/۱۳۳ بیشتر از مقدار بحرانی و احتمال آماره آن ۰/۰۰۰ کمتر از سطح خطای ۵ درصد می‌باشد؛ در نتیجه روابط خطی معنی‌داری در الگوی رگرسیونی وجود دارد. آماره دوربین-واتسون الگو ۲/۰۳ در محدوده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد و بر این اساس باقیمانده‌های الگوی رگرسیون مشکل خود همبستگی ندارند و مستقل از یکدیگر هستند. ضریب تعیین الگوی رگرسیون ۰/۷۴۵ نشان از میزان توان متغیرهای مستقل و کنترلی الگو جهت تبیین و توضیح تغییر متغیر وابسته است.

متغیر مستقل کیفیت حساسی با احتمال ۰/۰۰۰ که از سطح خطای پنج درصد کمتر است، بنابراین بر متغیر وابسته اثر معنی‌دار دارد. بر این اساس فرضیه پژوهش در سطح اطمینان نود و پنج درصد تأیید می‌شود. همچنین با توجه به منفی بودن علامت ضریب این متغیر مستقل با مقدار ۰/۰۰۸- نتیجه می‌شود که ارتباط بین این دو متغیر منفی است. در واقع کیفیت حساسی در شرکت‌های نمونه آماری پژوهش اثر معنی‌دار و معکوس بر مدیریت سود دارد.

متغیرهای کنترلی عمر شرکت و اندازه شرکت با توجه به اینکه سطح معنی‌داری یا مقدار احتمال آن‌ها از سطح پنج درصد کمتر است، بنابراین در سطح اطمینان نود و پنج درصد بر متغیر وابسته الگو تأثیر معنی‌دار ندارند. همچنین با توجه به علامت منفی ضریب تأثیر این متغیرهای کنترلی، نتیجه می‌شود که این متغیرهای کنترلی بر مدیریت سود تأثیر معکوس و معنی‌دار دارند. در خصوص متغیر کنترلی مالکیت نهادی اما، با توجه به سطح معنی‌داری کمتر از سطح خطای پنج درصد و علامت مثبت ضریب تأثیر آن‌ها، این متغیرها بر مدیریت سود تأثیر مستقیم و معنی‌دار دارند.

متغیرهای کنترلی ارزش بازار به ارزش دفتری، بازده دارایی و اهرم مالی بر مدیریت سود در این الگو تأثیر معنی‌دار ندارد. چراکه سطح معنی‌داری این متغیرها از سطح خطای در نظر گرفته شده در این پژوهش بالاتر است.

۵- نتیجه‌گیری

فرضیه پژوهش نیز بر اساس متغیرها و شیوه اندازه‌گیری آن‌ها در بازه زمانی مورد بررسی مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های بدست آمده نشان داد کیفیت حساسی بر مدیریت سود تأثیر معکوس و معنی‌دار دارد. در حقیقت با افزایش کیفیت حساسی، مدیریت سود کاهش داشته است. می‌توان گفت، افزایش در کیفیت حساسی با محدود کردن رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیریت از طریق افزایش نظارت بر فعالیت مدیران، کاهش مدیریت سود را در شرکت‌ها به همراه داشته است. همسو با یافته‌های پژوهش حاضر، هلالی (۲۰۱۸) این ادعا را ثابت کرد که شرکت‌هایی که از چهار مؤسسه بزرگ حساسی به عنوان حسابرسان مستقل استفاده کرده‌اند مدیریت سود کمتری داشته‌اند. همچنین بریان و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی رابطه بین استفاده از حسابرسان بزرگ به عنوان حسابرسان مستقل و مدیریت سود پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که بین این دو متغیر رابطه منفی برقرار است. ممیس و جتناک (۲۰۱۲) نیز رابطه بین اندازه حسابرسان و مدیریت سود را مورد بررسی قرار دادند و به این یافته رسیدند که اندازه حسابرسان منجر به کاهش مدیریت سود می‌شود.

۶- پیشنهادات حاصل از یافته‌های پژوهش

در خصوص نتایج حاصل از فرضیه پژوهش پیشنهاد می‌شود:

نظر به آن‌چه که از آزمون فرضیه پژوهش مبنی بر اثرگذاری معکوس و معنی‌دار کیفیت حساسی بر مدیریت سود بدست آمده است، پیشنهاد می‌شود، این مؤسسه‌های حساسی تلاش بیشتر خود را در خصوص اعمال نظارت کارآمدتر بر فعالیت مدیران بکارگیرند تا تنها نسبت به سودهای اعلامی مدیران، اطمینان معقولی به استفاده کنندگان از این گزارش‌ها بدهند، بلکه در خصوص حفظ شأن و جایگاه حساسی به عنوان یک نهاد نظارتی معتبر، ارزش و قابلیت اتکا بالا ببخشند. همچنین اعضای هیأت مدیره شرکت‌ها در خصوص انتخاب حسابرسان مستقل می‌بایست به این نکته توجه نمایند تا از حسابرسان با کیفیت و متخصص صنعت در این مسئولیت استفاده نمایند تا بدین وسیله بخشی از مسئولیت نظارتی خود را که در راستای ایفای تعهد نسبت به سهامداران است، بجا آورند.

تکمیل موضوع با در نظر گرفتن شرایط گوناگون اقتصادی و تأثیر آن بر روابط بین متغیرهای بکاررفته در این پژوهش تکمیل موضوع با در نظر گرفتن نقش معیارهای نظارتی راهبری شرکتی و تأثیر آن بر روابط بین متغیرهای بکاررفته در این پژوهش

تکمیل موضوع با در نظر گرفتن شرایط محیط رقابتی فعالیت شرکت‌ها در صنایع مختلف و تأثیر آن بر روابط بین متغیرهای بکاررفته در این پژوهش

تکمیل موضوع با منظور کردن نقش رفتاری مدیران شرکت‌ها در اتخاذ تصمیمات مانند بیش اطمینانی و بیش سرمایه‌گذاری.

منابع

۱. احمدی لیمنجویی، سیده ستاره، آزادی، کیهان، نیک کار، بهزاد (۱۴۰۴) شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر رابطه حسابر و کارفرما مبتنی بر رویکرد اخلاقی و تاثیر آن بر کیفیت گزارش حسابرسی با استفاده از فرآیند دلفی-فازی. نشریه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، پیاپی ۵۳ (بهار ۱۴۰۴) (ص ۱-۱۸)
۲. اسکو و .جمالی ر. (۱۴۰۲). تاثیر توانایی مدیریت بر ارتباط بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری Retrieved 7(24), 465-474.
۳. سجادی، سید حسین، دلفی، مهدی، (۱۳۹۰)، چرخش اجباری حسابرسان: پی‌آمدهای متفاوت در شرکت‌های کوچک و بزرگ، مجله حسابداری رسمی، دوره (۱۳)، صص ۱۰۸-۱۰۴.
۴. فلاح کهن، معصومه. (۱۴۰۲). تاثیر مدیریت سود واقعی در افزایش ریسک سقوط قیمت سهام با لحاظ کردن نقش بیش اعتمادی مدیران. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۶(۸۵)، ۱۵-۲۶
5. Alzoubi, E. (2017). Audit quality, debt financing, and earnings management: Evidence from Jordan. *Journal of International Accounting*, (17), 170-189.
6. Balsam, S., and Yang, J. (2003). Auditor industry specialization and earnings quality. *Journal of Practice & Theory*, (22), 71-79.
7. Bhutto, Niaz Ahmed; Shaique, Muhammad; Kanwal, Sahar; and Matlani, Anjee (2021) "Impact of Earnings Management Practices on Stock Return," *The Indonesian Capital Market Review*: Vol. 13: No. 1, Article 2. DOI: 10.21002/icmr.v13i1.12839
8. Francis, J.R., and Krishnan, J. (1999), "Accounting Accruals and Auditor Reporting Conservatism", *Contemporary Accounting Research*, (16), 135-166.
9. Ghosh, A. and Moon, D. (2005). Auditor tenure and perceptions of audit quality. *The Accounting Review*, (2), 585-612.
10. Gul, F. A., Fung, S. Y. K. (2009). Earnings quality: Some evidence on the role of auditor tenure and auditors' industry expertise. *Journal of Accounting and Economics*, (47), 265-287.
11. Jensen, M. (1986), Agency Costs of Free Cash Flow, "Corporate Finance and Takeovers", *American Economic Review*, (76), 323-339.
12. Li, Y., Kannan, Y., Rau, S. and Yang, S. (2022), "Real earnings management, corporate governance and stock price crash risk: evidence from China", *China Accounting and Finance Review*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/CAFR-03-2022-0014>.
13. Myers, J. N., Myers, L. A., and Omer, T. C. (2003), "Exploring the term of the auditor-client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation?" *The Accounting Review*, 78, PP779-799.
14. Ronen, J. and Yaari, V. (2008). *Earnings management insights in theory, practice and research*. New York: Springer, (3), 9-11.
15. Roychowdhury, S. (2006), "Earnings management through real Activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, (41), 335-370.
16. Rusmin, R. (2010). Auditor quality and earnings management: Singaporean evidence. *Managerial Auditing Journal*, (25), 618-638.
17. Veldsman, D. (2023). Employee-Employer Relationship: What HR Needs to Work on in 2023. HIRA ACADEMY TO INNOVATE HR., <https://www.aihr.com/blog/employee-employerrelationship>.

Investigating the Impact of Audit Quality on Company Profit Management

Abstract

The purpose of this research is to investigate the impact of audit quality on company profit management. Multivariate regression method has been used to test the research hypotheses. The statistical population of this research was the companies accepted in the Tehran Stock Exchange. To select the sample of companies to be tested, any company that did not meet the sample selection criteria was systematically removed from the sample of companies. Finally, according to the sampling limits, the final sample of 180 companies was selected during the test period between 2015 and 2022. The results of the hypothesis test showed that audit quality has an inverse and significant effect on profit management.

Keywords: Audit, Profit, Profit Management, Audit Quality

